

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Olas un putnu gaļa

17. - 18. maijā 2018 Briselē

Darba grupas sanāksmē piedalījās LOSP eksperte Solvita Gulbe

Izskatāmie jautājumi:

1. Darba kārtības aptiprināšana
2. Tirgus situācija
3. Jaunākā informācija saistībā ar antimikrobiālo rezistenci
4. Dzīvnieku veselība
5. Tirgus regulējumi
6. Tirgus pieejamība
7. Dzīvnieku labturība

1. Darba kārtības apstiprināšana

Turpmāk darba grupa notiks vienu reizi gadā – orientējošais nākamās grupas datums 2018.gada 20.novembris.

2. Tirgus situācija

Mājputnu un trušu gaļas tirgus prognoze un 2018.gadam - pieaugums mājputnu gaļas ražošanā, savukārt kritums trušu gaļas ražošanā.

Mājputnu gaļa – kopumā ES plānots pieaugums, ražošanas pieaugums Polijā, samazinājums Vācijā, Spānijā, Itālijā. Broileri - neliels pieaugums. Pīles – liels pieaugums prognozēts Ungārijā +82%. Īpaši lielu ietekmi uz rādītājiem dod pieaugums Ungārijā, Bulgārijā un Rumānijā, bet neliels arī lielajām valstīm. Stabila cenu situācija, ko veicina stabils iekšējais tirgus. Imports samazinājies par 8.3%, jo samazināts imports no Brazīlijas par 43%, kas iepriekš bija lielākais mājputnu gaļas piegādātājs. Par lielāko importētāju kļuvusi Taizeme. Ukrainas imports pieaudzis par 190%. Eksporta segmentā 2018.g. 1.cet. pieaugums pret to pašu periodu 2017.g. +8.6%, lielākais eksports uz Ukrainu, pieaudzis uz Filipīnām par 164%, Vjetnamu +31%, samazinājies uz Honkongu, Saūda Arābiju, Dienvidāfriku -46%, kas pirms diviem gadiem bija lielākais ES eksporta tirgus, jo tika piemērota ievadmuīta visai produkcijai no ES. Apjoma ziņā ES eksports ir pārliecinoši lielāks nekā imports, bet naudiskā izteiksmē redzam atšķirīgu situāciju.

Jautājums: Vai samazinājums varētu būt saistīts ar dzīvnieku blīvuma samazināšanu?

Atbilde: Tieši tāpēc ir samazinājusies produktivitāte Vācijā, jo panākta vienošanās par dzīvnieku blīvuma samazinājumu, bet to nevar attiecināt uz visiem gadījumiem.

Komentārs no Somijas: Somijā atļautais dzīvnieku blīvums ir 39 kg, bet tas nav iemesls dzīvnieku slimībām, jo Somijā ir ļoti zems salmonellas un kampilobaktērijas izraisīto slimību skaits, kopumā situācija dzīvnieku labturības jomā ir ļoti laba.

Olu ražošanas tirgus prognoze un 2018.gadam. Kopumā ražošana ir ļoti stabila jau vairākus gadus, katru gadu vērojams neliels pieaugums. Pret 2017.g. vērojams dējējvistu skaita pieaugums par 1.3%. Pieaug alternatīvajās sistēmās turēto putnu skaits. Vairākās valstīs tieši

patērētājam nav iespējams pārdot sprostu olas, Austrija jau gandrīz pavisam ir atteikusies no sprostu olu ražošanas. Prognozē olu ražošanas apjomu pieaugumu un pārdošanas cenu kritumu pret gada sākumu, taču joprojām cenas saglabājas augstākas nekā iepriekšējos gados +0.5%. Ir grūti salīdzināt cenas, jo vairākas valstis ziņo cenas par kūtī dētām olām, no šī gada visiem būs jāziņo kūtī dētu olu cenas, lai var salīdzināt korekti. Šobrīd ir stipra eiro valūta, kas arī veicina vēlmi importēt uz ES. Olu tirgu salīdzinājums ES, ASV, Brazīlija un Indija – ASV tirgus cenas ir kā biržā – ļoti strauji mainās. Šobrīd lielākie olu importētāji ir ASV un Ukraina. Eksports – Japāna un Šveice lielākie tirgi, vērojams neliels samazinājums, Izraēlā liels pieaugums. Lielākais inkubācijas olu tirgus ir Krievija. Ungārija ir liels diennakti vecu cāļu eksportētājs 18% no kopējā apjoma. Tirgus bilance tonnās – imports joprojām apjoma ziņā ir krietni mazāks par eksportu.

Barības un eļļas augu tirgus prognozes. Pasaulē pieaug kopējais patēriņš, jo īpaši pieaug pieprasījums pēc kukurūzas, kas pārsniedz saražotos apjomus. Lielākais kukurūzas ražotājs ASV, otrā vietā Ķīna. Kvieši – pieprasījums nedaudz pārsniegs saražoto apjomu. Lielākais kviešu ražotājs ES, otrs lielākais Ķīna. Soja - 2018/2019 gadā kopumā paredzētas rekordražas, 2017.gadā sausums Argentīnā ļoti samazināja ražas apjomus. Kopumā šobrīd vērojams cenu pieaugums pret 2017.gadu.

3. EK prezentācija par jaunāko informāciju saistībā ar darbību pret antimikrobiālo rezistenci (AMR)

25 000 nāves gadījumu, 1.5 miljardi EUR ekonomikai nodarītie zaudējumi katru gadu. Jāveicina vienas veselības pieeja, ieskaitot vides jautājumus. Dalībvalstīs atšķirīga situācija, nepieciešama sadarbība. Plāns apstiprināts 29.06.2017., iesaistīti 9 departamenti, ieskaitot *DG AGRI*, *DG SANTE*. Uzsākta arī starptautiskā sadarbība ar *FAO*, *Codex Alimentarius*. Kopīgas aktivitātes ar Indiju un Dienvidamerikas valstīm, progresa ziņojumi tiek publicēti reizi 6 mēnešos.

4. Dzīvnieku veselība

a. Putnu gripa – uzliesmojumi, saslimstība

15 uzliesmojumi no 01.10.2016 – 14.05.2018. māļputniem H5N8 un H5N5. Šogad H5N6 2 uzliesmojumi nebrīvē turētajiem putniem. Savvaļas putniem astoņās dalībvalstīs 151 uzliesmojums H5N5. Aprīlī konstatēti pēdējie uzliesmojumi, lielākā daļa jau ir novērsti Lielbritānijā, Dānijā, Nīderlandē. Šobrīd tendence Somijā, Zviedrijā, Dānijā cita veida putniem novērota saslimstība. Eiropas H5N6 nav tas pats zoonotiskais apakštips, kas tika novērots Āzijas reģionā. Ķīnā no 09/2017 izvēsta vakcinācijas programma pret H7N9 zoonotisko apakštipu. Inficēšanās gadījumi putniem un cilvēkiem samazinājusies, bet vēl pāragri spriest par vakcinācijas efektivitāti.

Nīderlandē, Vācijā, Itālijā, Bulgārijā 2018.gadā ieviesti 8 lēmumi par papildinājumiem biodrošības nosacījumos. EFSA publicēja zinātnisko pētījumu 10/2017 un publicē ceturkšņa ziņojumus. Nākamais ziņojums tiks publicēts 30.06.2018.

b. Putnu gripas ietekme uz tirgu

Joprojām ir ierobežojumi, piemēram, uz Ķīnu tikai Polija var vest inkubācijas olas. Pārējās Āzijas valstīs vērojama eksporta tirgu atjaunošanās. Tirgus ierobežojumi tiek ieviesti ātri, bet

atgūt tos pēc tam ir ļoti grūti. Ar Ukrainu panākta vienošanās par reģionalizācijas principu ievērošanu. Visas valstis apgalvo, ka visi ierobežojumi atbilst starptautiskajiem standartiem, reģionalizācija ir interpretējams jēdziens. EK popularizē reģionalizācijas principu, organizē tikšanās un seminārus ar citām valstīm, lai palīdzētu dalībvalstīm (DV) ar šo principu atzīšanu. Notiek darbs ar Āzijas valstīm. Polijas, Francijas, Nīderlandes pārstāvji palīdz šo jautājumu risināšanā. Nevar prasīt, lai trešās valstis uzreiz izprot ES nostādni un akceptē reģionalizācijas principus – pie tā jāturpina strādāt. Rēķinās ar EK Sociālā dialoga darba grupu ekspertu atbalstu, labākās prakses piemēru demonstrējumiem u.c. palīdzību. Atzinīgi novērtē AVEC darbu šajā jomā.

5. Tirgus regulējumi

Dzīvnieku izcelsmes nosaukumu izmantošana augu izcelsmes produktu ražošanā

Jautājums skar marķējumu, tāpēc *DG-SANTE* ievēro galveno principu – nemaldināt patērētājus, kas arī ir pamatojums. Regulējums būtu jāievieš nacionālajā likumdošanā katrā DV. Vispirms tas ir jāierosina nacionālajā līmenī, jāskaidro katrā valstī no sākuma katrs jēdziens, kā tas skan konkrētā valodā, jāņem vērā DV situācija. *DG-SANTE* varētu izstrādāt apkopojošas vadlīnijas, bet tas būtu jāizdiskutē katrā valstī ar patērētāju organizācijām.

Komentārs: Spānijā tieši patērētāju organizācijas pieprasa skaidrību šajos jautājumos. Jau ir ieviesti vairāki nacionālās likumdošanas akti, kas nepieļauj šādu patērētāju maldināšanu. Jāizmanto pareizi apzīmējumi – nevar teikt, ka tas ir vegāns produkts no gaļas, tas maldina patērētājus. Jāveido jauniem produktiem jauni nosaukumi.

Komentārs: Portugālē vismaz 70% iedzīvotāju nesaprastu, ka vegānā desiņa nav tas pats, kas desiņa no gaļas. Cilvēkiem joprojām nav izpratnes par jēdzieniem.

6. Tirgus pieejamība

- a. Mercosur – nav nekādu jaunumu
- b. Brīvās tirdzniecības līgums ar Meksiku – ja ražotājiem nepieciešama piekļuve tirgum, lūdzu vērsties pie savām nacionālajām iestādēm, lai var apkopot nepieciešamo informāciju par eksportējamiem produktiem. 20 000 tonnas putnu gaļas varēs vest uz Meksiku bez ievadmitas. Meksiku visvairāk interesē mehāniski atkaulota vistas gaļa. Ar Meksiku laba sadarbība dzīvnieku labturības un AMR jautājumos.
- c. Brazīlija – krāpšanas skandāls – palielinātas pārbaudes 100% kravu tiek pārbaudītas Brazīlijā un 20% kravu tiek veikti mikrobioloģiskie testi pie ieviešanas ES, ieskaitot salmonellas pārbaudes. 2017.gada maijā bija pārbaudes vizīte Brazīlijā. Tika apturētas jaunu ražotņu verifikācijas, visi jaunie pieprasījumi tika iesaldēti. Visas putnu gaļas kravas ir jāpārbauda 100% pirms nosūtīšanas uz ES. Šā gada janvārī tika veikts audits un ir vērojami nopietni uzlabojumi Brazīlijas pusē. Tas liek secināt, ka Brazīlija pārvarēs grūtības. Taču ir bijis jauns krāpšanas gadījums, kad tiek falsificētas mikrobioloģiskās analīzes, ieskaitot salmonellu. Joprojām tiek aizturētas kravas ar neapmierinošiem mikrobioloģiskiem rezultātiem. Sadarbība ar vainīgajiem uzņēmumiem un laboratorijām ir iesaldēta. Ir iesaldēta zirgu gaļas produktu, dažu zivju produktu, pārstrādātas putnu gaļas ieviešana no Brazīlijas. Bija grūtības sadarbojoties ar Brazīlijas kontroles institūcijām, netika sniegta nepieciešamā informācija, taču tagad Brazīlijas valdība ir sniegusi

Komisāram Andrijukaitim garantijas, ka ES pieprasījumi tiks pildīti.

Komentārs: Ja tiek pārbaudītas 100% visas kravas Brazīlijā un pie ieviešanas ES tomēr, pārbaudot tikai 20% kravu tomēr tiek konstatēti gadījumi – tas ir neapmierinoši.

Atbilde: Protams, nav iespējams ar vienu analīzi pārbaudīt pilnībā visu kravu. Sākotnējā skandālā tika iesaistītas trīs privātas laboratorijas, kuras darbojās viena ražotāja interesēs. Rezultāti ir, jo tiek pārbaudīta 100% dokumentācija, veikti testi. Mums ir arī krāpšanas gadījumi ES, tiek veiktas kontroles un pieņemti mēri. Aicina iepazīties ar auditu ziņojumiem.

- d. Dienvidāfrika – nav īpaši lielu izmaiņu ne pozitīvā, ne negatīvā virzienā. Eksportēt šobrīd var tikai Dānija un Īrija, taču imports no citām valstīm ir pieaudzis, visvairāk no Brazīlijas un ASV, kas aizvietojs ES valstu importu. No 8 eksportētājvalstīm uz Dienvidāfriku martā Poliju, Spāniju un Ungāriju apmeklēja Dienvidāfrikas pārstāvji, par pārējām 5 DV nav informācijas no Dienvidāfrikas, vai ieradīsies pārbaudēs. EK pagājušā nedēļā sūtīja vēstuli Dienvidāfrikas Republikai, EK delegācija cīnās pret kampaņu, kura vērsta pret importu no ES. EK turpinās uzraudzīt situāciju.
- e. Ukraina. Kopš 2014-2016 gada pieaug Ukrainas imports, šobrīd jau 66% 2017.gadā pret 2016.gadu. Vērtības ziņā tirdzniecības eksporta/importa bilance 2017.gadā ir kļuvusi negatīva. Atrasta liberalizēta tarifu kvota, zem kuras ir ieviests liels apjoms (melnā krāsā prezentācijā) vistas karkasu ar nelielām pirmajām spārnu daļām. Ukrainai tika norādīts, ka vistu krūtiņas ir svarīgs jautājums ES ražotājiem un tāda veida produkcijas tarifu kvotas netika liberalizētas.

Komentārs: Muitas kvotu nemaksāšana ir viena problēma, bet marķējuma neskaidrība un līdz ar to iespēja variēt ar izcelsmes valsts norādīšanu, ir vēl viena ļoti nopietna problēma.

Atbilde: Notiks diskusijas, izlemts neiet tālāk ar izejvielu izcelsmes valsts norādīšanu uz pārstrādes produktiem.

Prezentācija par Ukrainas olu importu. Neviena no kvotām nav izmantota līdz maksimumam. Neizbrīna fakts, ka kaut arī ir pieejamas kvotas, tiek ievestas olas ārpus kvotas, jo maksājums neliels, bet atbrīvojumu no kvotas saņemt ir sarežģīti. Lielākoties no Ukrainas ievestās olas šobrīd tiek realizētas Latvijā mazumtirdzniecībā tieši patērētājiem. Jānorāda uz iepakojuma izcelsmes valsts un “NON-EU standart”!

Jautājums no Latvijas: Vai pareizi saprotu, ka EK oficiāli apstiprina, ka uz olām jābūt norādei “NON-EU standart”?

Atbilde: Tiek gatavota atbilde Latvijas olu ražotājiem – vietējām DV kontroles institūcijām ir jākontrolē marķējums un - jā, tam atbilstoši regulai jāsaturo norāde “NON-EU standarts”.

- f. Prezentācija par tarifu kvotu (TRQ) vadības sistēmas izmaiņām olu un putnu gaļas jomā. LORI datubāzes ieviešana – operatoram būs jāpiesakās vienu reizi – jāpieprasa kvota. Operators ir sistēmā līdz brīdim, kamēr no tās atsakās.
- g. Brexit - Svarīgi saprast, kāda būs nākotne lauksaimniecības jautājumos. 19.03.2018. publicēts vienošanās teksta projekts. Zaļās sadaļas ir tās, kur ES un UK ir sapratne un vienošanās. Kad UK izstāsies no ES 2019.gada martā, UK izstāsies arī no visiem ES tirdzniecības līgumiem un tiks uzskatīta par trešo valsti. Dzeltenās un baltās sadaļas ir tās, pie kurām vēl ir jāstrādā. Neskaidrība būs ilgāk nekā iepriekš tika plānots. Vēl ir jādomā par nākotnes partnerību – kāda būs nākotne. UK uzstāj, ka nebūs vienotas muitas un vienota iekšējā tirgus. Pārrunas ir procesā.

7. Dzīvnieku labturība

Jaunākā informācija par Ukrainas labturības likumdošanas pielīdzināšanu ES likumdošanai. Unikāla situācija uz citu valstu fona, ka Ukraina vēlas ieviest ES labturības standartus. SPS noteikumi, iekļaujot dzīvnieku labturību. Speciāla darba grupa izstrādā SPS stratēģiju, kad tā tiks izstrādāta un apstiprināta, tā tiks publicēta Oficiālajā vēstnesī. Katra DV varēs pielāgot to savai likumdošanai.

Komentāri: Ukrainai vajadzēja jau sen izstrādāt pašai šo stratēģiju, tāds bija nosacījums. Vai NVO arī varēs piedalīties diskusiju procesā ar Ukrainu?

Ukraina ir milzīgs ražotājs, kurš jau sen bija informēts par labturības prasībām ES, taču joprojām Ukrainas valdība pieļauj konvencionālo būru uzstādīšanu, kas ES ir aizliegti.

Atbilde: Protams, tas ir svarīgs jautājums. Strādājam kopā un nepieļaujam pa pusei iekļautus labturības standartus.

Atskaiti sagatavoja eksperte

Solvita Gulbe

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

Zemkopības ministrija